

Leren op een gespecialiseerd kinderdagcentrum

door Karlien Veldhoen -Symons

Nu de slogan "Ieder kind heeft recht op onderwijs" in het middelpunt van de belangstelling staat is het goed eens te kijken hoe je dat invult voor een kind met een meervoudig complexe handicap (MCG- en EMG-)kind. Onderwijs wordt geassocieerd met leren. Kan een EMG-kind leren? Wat kan het leren en hoe kan het leren?

Een 'gewoon' kind ontwikkelt zich spelenderwijs. Als het aan de basisschool toe is, loopt het zelfstandig de school in, kan het praten en spelen met andere kinderen en is klaar voor het schoolse leren. Bij een EMG-kind is het meest in het oog springende dat het zich niet vanzelf ontwikkelt. Sterker nog: het niveau van de vierjarige schoolganger zal het nooit bereiken.

Leren voor een EMG-kind betekent ministapjes zetten in zijn ontwikkeling en ieder stapje moet uitgelokt worden door de mensen in de omgeving van het kind. Van deze mensen, of het nu ouders, begeleiders of therapeuten zijn, wordt veel creativiteit gevraagd.

Zo'n creatieve vrouw is Thyra Koeleman. Als logopediste voelt ze zich zeer betrokken bij meervoudig gehandicapte kinderen met wie ze jarenlang werkte en waarvoor ze de cursus 'Ervaar het maar' heeft ontwikkeld. Deze cursus is een speels thematisch werkboek voor stimulering van motoriek, zintuigen en communicatie in de begeleiding van mensen met een ernstige meervoudige handicap. Het kleurrijke en aantrekkelijke werkboek maakte me nieuwsgierig; hoe wordt er in de praktijk mee gewerkt?, hoe past het in het breder 'leerplan' van kinderen met een meervoudig complexe handicap? Ik ging op bezoek bij Ellen Langenkamp, hoofd van Anneriet, een kinderdagcentrum voor ernstig meervoudig gehandicapte kinderen in Doetinchem. Ellen is een enthousiaste vrouw die met hart en ziel werkt en dat paart aan een brede kennis en jarenlange ervaring. Zij stimuleert de groepsleiding om de methode achter 'Ervaar het maar' in te bedden in de dagelijkse omgang met de kinderen en zo verschillende ontwikkelingstheorieën handen en voeten te geven in de praktijk.

Persoonlijke werkdoelen

Verscholen in het groen ligt het dagverblijf. De leefruimte stralen ruimte, licht en rust uit. Ieder kind heeft een aangepaste stoel maar er zijn ook een hooglaagbed, een waterbed, een hangmat en een schommel waarin een kind kan rusten. De aankleding is smaakvol en er wordt uitgegaan van wat het kind kan zien en beleven. Zo kan de omgeving contrastrijker gemaakt worden door verlichting, sprekende kleuren en versieringen, blinkende voorwerpen. Een sfeervolle en prettige

omgeving voor de kinderen en ook voor de begeleiders die intensief met de kinderen bezig zijn zijn het comfort en goede hulpmiddelen geen luxe.

Uitgangspunt voor het werk met de kinderen is de visie van het team: "EMG-kinderen zijn in staat om relaties aan te gaan en te onderhouden met mensen om zich heen en ze zijn in staat invloed uit te oefenen op hun omgeving." Onder dit motto zijn verschillende methodes en theorieën bij elkaar gebracht en tot een hecht geheel verwerkt. Het individuele kind met zijn mogelijkheden staat centraal.

Wanneer een kind naar het dagcentrum komt wordt het door begeleidsters, therapeuten en orthopedagoog geobserveerd. Alle betrokkenen, ook de ouders, worden geïnterviewd. Ook worden video-opnames gemaakt volgens de VIB-methode, Video Interactie Begeleiding, en checklijsten ingevuld, bijvoorbeeld over het communicatieniveau. Uit beeld en woord wordt een persoonsbeeld van het kind gedestilleerd en worden voor ieder kind de werkdoelen vastgesteld.

Concreet

Basishouding van zorg is basale stimulatie. Het is een werkwijze waarbij de begeleiding tracht aan te sluiten bij de gevoels- en belevingswereld van het ernstig meervoudig gehandicapte kind binnen dagelijkse verzorging en activiteiten. Communicatie wordt afgestemd op de individuele signalen die het kind geeft. Met dit contact als basis wordt het kind gestimuleerd in zijn zintuiglijke waarneming en bewegingen. Het houdt in dat men het kind laat deelnemen aan iedere activiteit hoe gering zijn bijdrage ook is. Daarbij is het heel belangrijk dat het kind ervaart dat het door zijn minimale handelingen, mimiek en geluid iets kan bewerkstelligen. Aansluitend bij uitgangspunten als totale communicatie, basale stimulatie en fasen van ervaringsordening heeft Thyra Koeleman haar cursus 'Ervaar het maar' gemaakt. Deze cursus is opgebouwd rond thema's als verzorging en kleding, eten en drinken, lente en dieren, zomer en vakantie, winter en kerst. Bij ieder thema horen voorwerpen, foto's, boekjes en spelletjes. Bij de kist zit een handleiding die doel en werkwijze beschrijven. Er wordt aangesloten bij het communicatieniveau van het kind en bij zijn ervaringsordening. Hierbij worden drie niveaus onderscheiden: lichaamsgebonden niveau, associatief niveau en structurerend niveau. Oefeningen op een bepaald niveau worden door kleuren aangeduid. Het gebruik van die kleuren loopt als een rode draad door de cursus. Als ik door de leefruimten loop valt me de harmonie op die er heerst tussen de begeleidsters en de kinderen. Aan 'Anneriet' zou ik mijn EMG-dochter met een gerust hart toevertrouwen! ■